

Juuli tõi nii päikest kui äikest

■ Kõige palavam paik heinakuul oli üllatuslikult Ristna.

Kuu aega tagasi lootsin, et pääseme põuast, aga võta näpust – paiguti kolletasid põllud ning kuivasid aiad, nagu kolme aasta eest. Ent õnneks, jah, mitte kõikjal.

Ilmataat jagas armu

Juuli näitas järjekordselt Eesti ilmastiku mitmekesisust. Ilmataat on vahel, kuigi harva, õiglane. Pea iga aastal tikuvad saared kuivusest kõrbe- ma, sooja ei taha sinna samuti jaguda. Tänavu on aga just lääne poole jäävad maakohad need, mis ilmaga üllatavad.

Ei tule kohe meeldeg, et Hiiumaa tipus asuv Ristna oleks meie kõige palavam paik! Aga just seal mõõdetigi 11. juulil kuu absoluutseks õhutemperatuuriks 30,7°, samuti oli kuu keskmine just Ristnas kõrgeim 19,5 kraadiga. Seega üle kolme kraadi normist (pikaajalisest keskmisest) enam. Merevesigi oli seal vahepeal nagu vannis, 26 kraadi.

Kui Ristna oma päris tavalise 49millimeetrilise sajukogusega just hiilata ei saanud, siis teine saar, Kihnu, pidi peaaegu uppuma – seal sadas maha 134 mm vihma, mis teeb 244% normist. Kõvasti valas ka Lääne-Nigulas (96 mm) ja Pärnus (78 mm). Peab küll kohe ütleva, et nood Pärnumaa head näitajad saavutati tänu kahe kuulõpu nädalavahetuse tugevatele vihmadele – pool juulil oli sealgi õige kuiv.

Kui meteoroloogia ja hüdroloogia instituudis said kuu kokkuvõtte tehtud, selgus, et tänavune heinakuu oli väga soe – riigi keskmine 18,4° (norm 16,4°). Palavamad alad sattusid piiride lähedusse:

Ristna (19,5°), Narva-Jõesuu (19,4°) ja Võru (19,1°), sisemaal oli jahedam (Kuusiku 17,8°).

Nagu suvekuudel tihti juhtub, tuli vihma hooti ja paiguti. Rapla- ja Tartumaa jäid juuli alguses päris kuivale: kolme nädalaga sadas seal vaid napp 7–9 mm. Poole sajandi jooksul on põuasem heinakuu algus olnud vaid 1967. aastal (Tartus 20 päevaga 6 mm). Pole siis mingi ime, et paljude maakondade kaevudes hakkas jälle kollitama veepuudus, nagu kolm aastat tagasi.

Tartu (Tõravere) terve kuu vihmakogus oligi Eesti väiksem – 24 mm. Viimati on siinkandis kuivem olnud vaid 1994. ja 1999. aastal (16 ja 21 mm). Isegi üsna hiljutisel põuasel aastal 2002 sadas 1 mm enam.

Päikesepuuduse üle ei saanud puhkajad just nuriseda, seda paistis keskeltläbi 15% normist enam, eriti pillavalt aga kuu esimesel poolel. Ja ultraviolettkiirguse indeks, mis näitab naha pruunistumise või kõrvetamise võimalusi, oli kogu kuu väga kõrge, 6 ja 7 vahel. Sellest vast siis ka šokolaadikarva inimeste rohkus ning mitte ainult rannas peesitajate hulgas.

Eelviimasel kuupäeval paistis päike pilvede vahelt eriti teravalt, indeksiks määrati senise rekordi kordus – 7,7 ühikut. Muide, meid kaitsva osoonikihi paksus on Eesti kohal samuti tavalisest veidi õhem.

Kaks ameeriklasest daami õhkasid Võrumaa ringi sõites pidevalt: “Oh, gosh! Naised teevad bikiniides heina!” Ühesugust pildistamispinget pakkusid kaugelt külalistele nii pruunid napilt riides heinalised kui ka tõepoolest eksootiliseks saavad heinakuh-

jad (isegi rõugud!) ning toonekured.

Juuli viimane kolmandik pakkus peale päikese ka äikest. Esimene tugevam pikesevihmahoog koos põidlaot-sasuuruste jäätükkide sajuga tabas 7. juulil Hiiumaad. Maa olevat kui lumega kaetud olnud. Edasised äikesed jäid rohkem kuu teise poole.

Pikne tabas telemasti

22. juulil avati Tartu–Tõravere ilmajaamas pidulikult esimene äikesemärkija Eestis, rahastajateks Keskkonnainvesteeringute Keskus ja Eesti Energia. See hakkas tööle ühtses süsteemis Soome ilmateenistuse välguanduritega. Taoline äike-sevalve näitab eeskätt elektri-meestele ära kohad, kuhu väl-gud sisse löövad, ning sünop-tikuilegi, kust piksepilved tulevad ning kuhu nad suundu-vad.

Nii peaks liiniparanduste aeg lühenema. Klimatoloogid muidugi huvituvad sellest, kus kandis äikest kõige rohkem esineb, kas ikka Kagu-Eestis, nagu teatmikud väidavad.

Siinkohal ongi sobilik hetk üht huvipakkuvat asja küsida. Nimelt sai pikne 30. juuli õhtul Tartu telemastile pih-ta. Selle tippu olevat tekkinud suur tulekera, ümberkaudseis majades kärssasid sisse kodu-masinad. Kellel midagi põne-vat seoses tolle välguööigiga teatada, paluks seda teha telefonil 741 0136 või Internetis kallis@aai.ee.

Algul ei saa vedama, pärast pidama – selline on mussoonihooaeg Hindustani poolsaarel. Mussoonid on teatavasti väga püsivad tuuled, mille suund on suvel üht- ja talvel teistpidi.

Suvised tuuled toovad ookeanilt niiskust, mis on ülioluline sealsele põllumajandusele.

Mujal ja muiste

Tänavu algasid sajud väga hilja, kahenädalase hilinemisega. See-eest ägedalt – Mumbai (Bombays) sadas ööpäeva kolmandik meie aasta normist ehk 200 mm! Ja nii kuus päeva! Indias uppus 7200 küla, hukkunuid olevat kokku üle tuhande.

Hispaaniat kimbutab viimase 60 aasta põletavaim pöud, parem pole olukord Portugalis. Kuumuse tõttu on elanike surnud nii Itaalias, Bulgaarias, Rumeenias kui ka USAs. Lõunanabal on aga 75 kraadi külma.

Saja aasta eest oli heinakuu Tartus õhusoojalt paras (16,4°), samas väga vihmane (121 mm).

Postimehele teatati toona: Põlvast. 30. juunil oli Põlvast suur vihmasadu, kuna välg, müristamine ja rahe ilma päris kohutavaks muutsivad. Tenasilma külas on rahe kahe maapidaja põllud päris puruks peksnud.

Karksist. Sama torm viis ühe elumaja katuse ja ukсед ära, mitmetel taludel on nüüd põldude asemel must muld!

Võrust. Vihma on viimastel päevadel palju sadanud, tõuveli ei ole suurem asi.

Kaugest Idast. (Vene-Jaapani sõjast). Tuulispask paiskab koledaid liivasambaid taeva poole. Suurtükkide mürin on kole, kuna püsside paugutamine nagu kadakate kõrbemise kärinat tekitab. Väli on täis lõpnud hobuseid.